

Nr 468

Av herrar **Brandt** i Sätilla och **Grebäck**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis.*

Under tidigare gällande förhållanden kunde matpotatis importeras endast om den uppfyllde vissa anspråk beträffande sort. Mestadels fordrades därvidlag, att den importerade potatisen skulle tillhöra då för tiden upprättad riktsortlistas sortklass I. — Numera tillämpas icke dessa bestämmelser.

Med hänsyn till att kvalitetskontrollen på den svenska potatismarknaden kommer att skärpas, därest just nu föreliggande proposition antages av riksdagen, torde emellertid även åtgärder i syfte att åstadkomma kvalitetskontroll av importerad potatis böra övervägas även i vad avser sort på importpotatisen. Inte minst talar härför det förhållandet, att importlicens under senaste tiden beviljats för införande av polsk potatis av sorten Ackersegen. Denna sort utgör enligt svenska krav icke matpotatis. Allt talar emellertid för att den är avsedd att saluföras såsom sådan.

Med hänsyn till vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att potatis för matändamål endast må importeras därest den företer sort, som i Sverige är godtagen som matpotatis; att importerad potatis, avsedd för matändamål, endast skall få saluföras därest den efter sortering eller annorledes anses uppfylla gällande krav enligt svensk matpotatiskontroll.

Stockholm den 17 februari 1959

Henry Brandt
i Sätilla

Erik Grebäck

Nr 469

Av herrar **Grebäck** och **Elmwall**, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis.*

Det förslag till författningsreglerade bestämmelser för handeln med matpotatis som föreligger i Kungl. Maj:ts proposition nr 35 är ett välkommet initiativ. Det erbjuder goda möjligheter att på bred front öka intresset för kvalitetspotatis såväl hos producenten som hos konsumenten, något som är av grundläggande betydelse för en sund utveckling av svensk matpotatis.

Det centrala i den ordning som föreslås i propositionen är att potatis, som uppfyller vissa kvalitetskrav, erhåller ett speciellt marknadsskydd. Förbud förutsättes sålunda mot att vid försäljning ange eller ens antyda att den utbudna varan skulle vara av särskilt god beskaffenhet med mindre att konsumenten redan vid köpet kan förvissa sig om att kvalitetskontroll skett under betryggande former. Denna konsumentupplysande funktion skall det s. k. SMAK-märket ha. Om en odlare producerar en vara av SMAK-märkesberättigad kvalitet men icke anser sig böra eller kunna delta i SMAK-kontrollen, får han icke — enligt propositionen — göra reklam för sin produkt vid försäljning till detaljist.

Vi är fullt införstådda med behovet av sanering av handeln med matpotatis, men vi vill ifrågasätta om det är praktiskt lämpligt att utfärda så rigorösa marknadsskyddsbestämmelser för kvalitetspotatis som föreslås gälla för leveranser till detaljist. Det väsentliga syftet med denna bestämmelse synes vara att hindra mindre ansvarskännande producenter från att använda kvalitetsbeteckning för dålig vara. Men härigenom måttas också ett slag mot de lokala producenter kring större konsumtionsorter, som regelmässigt levererar högklassig potatis till fasta avnämare inom detaljhandelsledet. Förhållandena kring Stockholm kan anföras som exempel på problemets art.

Inom mälärområdet odlas matpotatis i betydande omfattning. Intresset är koncentrerat till höstsorten Evergood, som i Stockholm utbjödes under namn av Vit Drottning. Sorten är livligt efterfrågad och har därför betalats förhållandevis bra. Inom det dominerande odlingsdistriktet — Mäläröarna — samarbetar odlarna sedan 1954 i en förening, genom vilken kollektiva åtgärder vidtagits såväl för att förbättra odlingstekniken som för att stimulera till ökad efterfrågan. Varumärket Vit Drottning har sålunda inarbetats och användes i butiksreklamen. Betydande framgångar har uppnåtts sedan 1955, då odlarna inledde sin reklamkampanj.

Försäljningen sker individuellt till detaljister. Det betyder att envar odlare tar ansvar för leveranserna till sina fasta avnämare inom detaljhandeln. Av konsumenter framställda anmärkningar mot den inköpta varan kan omedelbart vidarebefordras till producenten, som givetvis måste vara angelägen om att undvika dylika anmärkningar för att få behålla sin detaljistikund. Genom det korta avståndet mellan producent och konsument i förening med långsiktiga affärsförbindelser mellan leverantör och avnämare erhålles på sitt sätt en kvalitetskontroll, som verkar i samma riktning som SMAK-kontrollen.

Om bestämmelserna för handeln med matpotatis utformas strikt efter propositionens förslag nödgas dessa producenter ansluta sig till SMAK-kontrollen — om de även i fortsättningen vill göra reklam för sin vara. I den mån sådan anslutning kan ske vid individuell försäljning till detaljist betyder de nya bestämmelserna, att den enskilde odlaren måste vidkännas ökade kostnader, som inte kompenseras genom högre pris på den försålda varan.

Innebär övergång till SMAK-kontroll att försäljning måste ske på sådant sätt, att den enskilde odlaren i fortsättningen icke kan tillgodogöra sig detaljistpriset, försämras de ekonomiska betingelserna för odlingen ytterligare. Möjligheten att avstå från deltagande i SMAK-kontrollen står emellertid öppen, men då träder bestämmelsen om reklamförbud i funktion, vilket också leder till försämrade ekonomiska möjligheter.

Det är beklagligt att situationen för de kring konsumtionsorterna lokaliserade odlare icke uppmärksammas under ärendets förberedande behandling och att hänsyn härtill icke tagits vid förslaget utarbetande. Visserligen kan sägas, att frågan har övergångskaraktär och att på lång sikt alla producenter har fördel av att potatishandeln saneras enligt reglerna i föreliggande förslag. Men det går inte att bortse från, att det omedelbart kommer att uppstå sämre ekonomiska betingelser för vissa odlargrupper. Har då dessa, som i det refererade fallet från Mälardalen, medverkat till lokalt kvalitetsmedvetande så framstår försämringen som stötande för rättskänslan.

Det synes oss därför onödigt att ge marknadsskyddsbestämmelserna för kvalitetspotatisen en så rigorös utformning som förutsättes i propositionen. Det bör vara förenligt med den föreslagna regleringens huvudsyfte att kunna medge individuella undantag från tvånget att tillhöra SMAK-kontrollen. Sådan dispens må kunna utfärdas av lantbruksstyrelsen på förslag av vederbörande hushållningssällskap. Avgörande för bifall bör vara, att sökanden har långsiktiga leveransförbindelser med fasta avnämare inom detaljhandelsledet och att endast skörd från egna odlingar försäljes. Det särskilda kontrollbehov som blir aktuellt genom ett dispensförfarande bör beaktas av lantbruksstyrelsen i samband med den prövning av reglerna för den statliga och statsunderstödda analysverksamheten för kvalitetsbestämning av potatis som, enligt propositionen, skall äga rum.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 35 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t

dels uttala att enskild odlare som till detaljist regelmässigt levererar kvalitetspotatis av egen produktion må kunna medgivas rätt att, utan anslutning till SMAK-kontrollen, få begagna beteckningar som anger att varan är av särskilt god beskaffenhet; samt

dels anhålla om utfärdande av härför erforderliga kontrollföreskrifter.

Stockholm den 17 februari 1959

Erik Grebäck

Emil Elmwall